

Yerel Halkın Ekoturizm Algısı: Kilis İli Örneği

Melda Akbaba¹

Ebru Mercandağı²

Özet

Sanayi devrimiyle birlikte kırsal bölgelerden kentlere doğru büyük ölçekli göç dalgalarının yaşanması sonucunda, insanlar kapalı mekânlarda yaşamaya zorlanmış ve iş hayatının getirdiği yoğun tempo insanları olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle, insanlar boş zamanlarında dinlenebilecekleri ve keyifli vakit geçirebilecekleri alanlara doğru yönelmeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra insanların özellikle tatil günlerinde tanınan destinasyonlara gitmeyi tercih etmeleri, söz konusu destinasyonlarda aşırı kalabalıkların oluşumuna yol açmıştır. Buna bağlı olarak kitle turizmi nedeniyle turizm potansiyeline sahip olan destinasyonların taşıma kapasitesinin aşılmasına ve çevrenin zarar görmesine neden olmuş ve çevre üzerindeki baskının farkına varılmasına bağlı olarak sürdürülebilirlik kavramı ortaya çıkmıştır. Bu durum ekoturizm kavramının ortaya çıkmasında etkisini göstermiştir. Ekoturizm, doğal ve kültürel çevrenin korunmasına, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasına, biyolojik çeşitlilik sürekliliğinin sağlanmasına, yöre halkının refahının artırılmasına, sosyal ilişkilerin artırılmasıyla birlikte hem ülkelere hem de yöre halkına ekonomik anlamda katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda yöre halkının ekoturizm hakkındaki algısı önem arz etmektedir. Bu noktada ekoturizmin gelişimi yöre halkının algısıyla doğru orantılıdır. Bu çalışmanın amacı, Kilis il merkezinde yaşayanların ekoturizm algısını ölçmektir. Bu amaç doğrultusunda 15 kişi ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Bu çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Görüşme katılımcıların sorulara verdikleri cevaplara yönelik öneriler getirilerek incelenmiştir.

1 Doç. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu, meldaharbalı@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8701-017X

2 Yüksek Lisans Öğrencisi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı, mercandagiebru@gmail.com, ORCID:0009-0000-5993-4738

Giriş

İnsanların çalışma hayatlarının yoğun bir tempo barındırması dinlenme ve sosyal aktivitelere katılma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle seyahat faaliyetlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan, dinlenmek, eğlenmek, farklı alanları ve toplumları görmek için bir destinasyonun turist çekmek amacı ile uygulanan ekonomik, politik kültürel politikalar turizm olarak adlandırılmıştır (Kargılioğlu ve Akbaba, 2016; Alptekin, 2017).

Turizm sektörünün dünyada her geçen gün büyüme göstermesi ve ekonomik açıdan önem kazanması, bir takım problemleri beraberinde getirmiştir. Kitle turizm faaliyetlerinin artış göstermesi ile birlikte artan turist sayısı, turizm sektörünü olumlu etkilerken çevreyi olumsuz yönde etkilemiştir (Koçoğlu, 2008; Yiğit ve Akçay 2022). Kitle turizm faaliyetlerinin ortaya çıkması, çok sayıda insanın turizm destinasyon alanlarının taşıma potansiyelinin üstündeki ziyareti, bir çok problemi beraberinde getirmiştir. Bu problemler; çevre kirliliği başta olmak üzere, alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalması, gürültü kirliliği, fiyat artışları, tarihi değerlerin hasar görmesi vb. gibi durumların yaşanmasına neden olmuştur (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Bu durum, çevrenin korunmasına, doğa temelli turizm türlerinin artmasına ve bu turizm türüne olan taleplerin artmasına neden olmuştur. Bu nedenle çevreye hasar vermeden, koruyarak kullanma ideolojisine sahip sürdürülebilir turizm, ekoturizm, yumuşak turizm, sorumlu turizm, yeşil turizm ve alternatif turizm gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir turizm kavramının bir alt başlığı olan ekoturizm, sürdürülebilir turizmin önemli bir işlevini oluşturmaktadır (Koçoğlu, 2008; Yiğit ve Akçay 2022). Ekoturizm çevreyi koruma konusunda birçok fayda sağlamıştır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Ekoturizm, eğlenerek, öğrenmeyi ve özel ilgi alanlarının oluşturularak sahada az sayıda ziyaretçi ile daha verimli bir turizm gerçekleştirme faaliyetidir. Bunun yanı sıra kültürel değerlerin ve doğal alanların bilinçli bir şekilde korunması gerekliliğini vurgulayan, yöre halkının ekonomisine katkı sağlayan ve çevrenin doğasını bozmadan sorumlu bir şekilde seyahat etme şekli olarak tanımlanmaktadır (Avcıkurt, 1997).

Turizm faaliyetleri yöre halkı üzerinde farklı etkiler bırakabilmektedir. Bu etki, yörenin gelişmişliği, nüfus yapısı, ekonomik düzeyleri yerel halkın turizme yönelik algılarını şekillendirmektedir (Akova, 2006). Yöre halkının bu gibi etmenlerden etkilenmemesi için turistlerin ve yöre halkının bilinçlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın amacı; yerel halkın ekoturizm algısını belirleyerek, ekoturizm bilincinin geliştirilmesi için önerilerde bulunmaktır. Bulgulardan elde edilen analizlerden bir takım sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde

bulunulmuştur. Bu araştırma literatürde bakir bir alanı oluşturması sebebi ile literatüre ve bundan sora yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Turizm sektörüne son yıllarda sürdürülebilirlik kavramının dâhil edilmesi ve turistlerin beklentilerinin çeşitlenmesi, ekoturizm gibi alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu türlerin turizmin ülke geneline ve tüm yıla yayılmasına neden olması, turizm sektörüne hem önemli bir ekonomik gelir sağlamakta hem de sürdürülebilirliği desteklemektedir.

Ekoturizm, sürdürülebilir turizm içerisinde yer alan, doğal ve kültürel mirasın korunmasını amaçlayan bir turizm türüdür. Ekoturizmde yerel halk ve topluluklar turizmin gelişim sürecinde aktif rol almakta ve kalkınma politikaları ve ilkelerine paralel olarak hareket etmektedir. Bu sebeple, ekoturizm sadece çevresel mirasın korunmasına katkı sağlamakla kalmayarak, yerel halkın da ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunarak turizm sektöründe önemli bir alanı oluşturmaktadır (Mahvaran, 2012).

1981 yılında Hector Ceballos-Lascurain, ekolojik turizm türlerini betimlemek için İspanyolca turismo ecologico terimini kullanmaya başlamış ekoturizm kavramını ilk ifade eden kişi olarak kabul görmektedir. Söz konusu terim 1983'te ecoturismo olarak kısaltılmış ve Ceballos-Lascurain tarafından ekoturizm, birincil odak noktası doğal çevre olan bir seyahat şekli olarak tanımlanmıştır (Wearing ve Neil, 2009). Doğal ve kültürel mirasın korunmasını hedefleyerek sürdürülebilir turizmin bir çeşidi olarak ifade edilen ve geleneksel turizme alternatif olarak görülen ekoturizm, yerel halkın katılımı ve kalkınması ile birlikte, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayanmaktadır (Tutcu, 2021).

Ekoturizm farklı kriterlere göre gruplandırılabilir. Bunlar turizmde kullanılan araçlar (bisiklet, balon, raft, at), destinasyonun doğası (dağ, yayla, mağara), yapılan etkinliğin özelliğine (akarsu, trekking) göre çeşitlilik göstermektedir. Başlıca ekoturizm türleri yayla turizmi, kuş gözlemciliği, foto safari, yaban hayatı gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, balon turizmi, sualtı dalış, tarım ve çiftlik turizmi, botanik turizmi, kamp karavan turizmi, mağara turizmi, trekking dağcılık, akarsu turizmi, yamaç paraşütü ve atlı doğa yürüşü olarak sıralanabilir (Erdogan, 2003).

Turizmde, hizmet ve faaliyet sektörlerinin çeşitlilik göstermesi, ekoturizm aktivitelerinde turistler ve yerel halkın bir arada bulunması, birbirleri üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler bırakabilmektedir (Özkök ve Çoban, 2009).

Ekoturizm, sadece çevre dostu olmakla kalmayarak, yerel kültürün korunması konusuna da büyük önem vermektedir. Bu nedenle, ekoturizm faaliyetleri bölgenin sosyokültürel dokusuna olumlu izler bırakmaktadır. Yerel toplumun gelenek ve göreneklerin hatırlanmasına ve yeniden değerlendirilmesine, toplumsal yapı ve değerlerin korunmasına katkı sağlamaktadır. Fakat yerel halkın ekoturizmi benimseyememesi veya turizm faaliyetlerinin yerel toplum üzerinde olumsuz etkiler bırakması durumunda, ekoturizmin sosyokültürel anlamda etkileri olumsuz anlamda değişim gösterebilir. Ekoturizmin olumlu ve olumsuz etkilerini aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür (Kuter ve Ünal, 2009; Erdoğan, 2003; Tutcu, 2021):

Ekoturizmin olumsuz etkileri: Turizm etkinliğine katılan turistlerin mimari yapılara zarar vermesi, bölge koşullarına uygun olmayan yapıların inşa edilmesi, turistlerin ilgi çekici bitki türlerini başka bölgelere taşıması sonucu doğal habitat dengesinin bozulması olumsuz etkiler arasında gösterilmektedir. Bunların yanı sıra bölgeye gelen turistlerden yöre halkının etkilenmesi nedeni ile dil ve konuşma yapısında görülen değişim ve dönüşümler, el sanatları gibi emek gerektiren ürünlerin karşılığını bulamaması, geleneksel sanat yapılarında meydana gelen bozulmalar da olumsuz etkileri arasında yer almaktadır. Bunlara ek olarak bölgenin turistlere bağımlı hale gelmesi, gasp, hırsızlık, dolandırıcılık gibi suç potansiyelinin artması da olumsuz etkileri arasında gösterilmektedir.

Ekoturizmin olumlu etkileri: Doğal güzelliklerin, doğal alanların ve doğal parkların korunmasına katkı sağlayarak bu alanların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Turistlerde ekoturizm bilinci oluşturularak doğal ve enerji kaynaklarının bilinçsiz tüketiminin azalmasını sağlamaktadır. Yöre halkına ekonomik bir gelir sağlayarak hem yöre halkının hem de ülke ekonomisine ve yöre halkının yaşam standartlarının yükselmesine katkı sağlamaktadır. Turizm sezonun tüm yıla yayılması ve bölgeler arası düzensiz gelir dağılımının önüne geçerek mevsimsellik özelliği azaltabilmesi kapsamında etkilidir. Ekoturizm kültürel değerlerin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından önemlidir. Kültürel etkileşim ve sosyalleşme imkânı sağlaması da bir diğer olumlu etkilerindedir.

Literatürde ekoturizm algısı kapsamında Gündüz ve Dönmez (2018) tarafından üniversite çalışanlarının ekoturizm algısını, Janani (2012), Er ve diğerleri (2012), Kavak (2015), Çavuş ve Zerre (2021), Surat (2017), Kartal ve Pashı (2021), Sayın (2022), Karakök (2023) tarafından yerel halkın ekoturizm algısını, Demirtaş, Sunar ve Özşen (2020), Akbaba ve Özel (2022) tarafından turizm eğitimi alan öğrencilerin ekoturizm algısını, Çalışkan (2020) tarafından yerel halkın ekoturizme bakış açısını, Kasalak

ve Akıncı (2015) tarafından eko turizmin yerel halk üzerindeki etkilerini, Kervankıran ve Temurçin, (2013), tarafından eko turizme yönelik yerel halkın yaklaşımlarını, Delen (2022) tarafından yerel halkın eko turizme yönelik tutumlarını Lian Chan ve Baum (2007) tarafından ekoturistlerin ekoturizm deneyimi algısını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışma nitel bir araştırma yöntemi olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın verilerini oluşturmak için, ikincil kaynaklar ve görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Kilis kentinde daha önce halkın ekoturizm algısının ölçülmemesi bu çalışmanın yapılmasında en önemli etken olmuştur. Ekoturizm algısını ölçmek için yapılmış olan bu çalışmada, Kilis halkı ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada ki temel amaç halkın ekoturizm algısını belirleyerek elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunmaktır. Çalışmaya katkıda bulunan kişiler rastlantısal örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Görüşmeler Aralık 2022 tarihinde Kilis kent merkezinde 15 kişi ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Kilis kentinde yaşayan yerel halkın ekoturizme yönelik düşüncelerinin tespit edilmesi amacı ile Kavak (2015)'in "Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları" isimli yüksek lisans tezinde literatürden derleyerek oluşturduğu anket formunun ikinci grubunda yer alan ölçekten yararlanılmıştır.

Bulgular

Bir bölgede ekoturizm faaliyetlerinin gelişim gösterebilmesi için, o bölgede yaşayan yöre halkının ekoturizme yönelik algılarının bilinmesi gerekmektedir. Sosyo- kültürel, ekonomik ve çevrede oluşan değişime ve dönüşüme yönelik yöre halkının algılarının bilinmesi ekoturizm faaliyetlerinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu durumun aksi düşüldüğünde ise, gelişiminin önünde önemli bir engel teşkil edecektir.

Tablo 1'de görüşmeye katılan kişilerin demografik bilgileri yer almaktadır. Görüşmeler 9'u kadın, 6'sı erkek katılımcı ile yapılmıştır. Araştırmaya katılım gösterenlerin 9'u evli, 6'sı bekâr olup, yaş ortalaması 34 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte katılanların büyük bir çoğunluğu çeşitli meslek dallarında istihdam edilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durumu	Meslek
Katılımcı 1	20	Kadın	Bekâr	Öğrenci
Katılımcı 2	25	Kadın	Bekâr	Öğrenci
Katılımcı 3	40	Kadın	Evli	Danışman
Katılımcı 4	45	Erkek	Evli	Güvenlik
Katılımcı 5	35	Erkek	Evli	İşletmeci
Katılımcı 6	23	Kadın	Bekâr	Öğrenci
Katılımcı 7	38	Kadın	Evli	Psikolog
Katılımcı 8	29	Erkek	Bekâr	Öğrenci
Katılımcı 9	50	Kadın	Evli	Ev Hanımı
Katılımcı 10	43	Erkek	Evli	Müzik Öğretmeni
Katılımcı 11	30	Kadın	Evli	Fotoğrafçı
Katılımcı 12	26	Kadın	Bekâr	Öğrenci
Katılımcı 13	22	Erkek	Bekâr	Öğrenci
Katılımcı 14	36	Erkek	Evli	Güvenlik
Katılımcı 15	49	Kadın	Evli	Temizlik Görevlisi

Katılımcılara yöneltilen sorular ve katılımcıların vermiş olduğu cevaplar aşağıdaki şekildedir.

SI. “Ekoturizm kavramı sizin için ne ifade etmektedir?” Sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:

“Ekoturizm çevre dostu turizmdir” (Katılımcı 1, 9).

“Eko turizm çevre dostu turizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan bir turizm türüdür” (Katılımcı 2, 3, 11, 12).

“Eko turizm çevre dostu, doğayı anlatan ve uygulamalı öğreten, doğa ile ilgili turları ve aktiviteleri kapsayan bir turizm türüdür” (Katılımcı 4, 5, 10, 15).

“Ekoturizm doğayı anlatan ve uygulamalı öğreten, doğa ile ilgili turları ve aktiviteleri kapsayan, pahalı ve moda olan bir seyahat sunan bir turizm türüdür” (Katılımcı 6).

“Ekoturizm doğayı anlatan ve uygulamalı öğreten, doğa ile ilgili turları ve aktiviteleri kapsayan, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan, farklı kültür ve gelenekleri tanımaya olanak veren bir turizm türüdür” (Katılımcı 7).

“Ekoturizm doğayı anlatan ve uygulamalı öğreten, stresten kaçış ve rahatlama sağlayan, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan, farklı kültür, gelenekleri tanımaya olanak veren ve konforsuz, basit ve sade olanaklar sunan bir turizm türüdür” (Katılımcı 8).

“Ekoturizm çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan bir turizm türüdür” (Katılımcı 13).

“ Ekoturizm farklı kültürleri ve gelenekleri tanımaya olanak veren bir turizm türüdür” (Katılımcı 14).

S2. “Sizce şehrinizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik neler yapılabilir?” Sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:

“Şehrimizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik dağ/ kaya tırmanışı, doğa keşfi, doğa yürüyüşü yapılabilir.” (Katılımcı 1).

“Şehrimizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik bisiklet turizmi, doğa yürüyüşü yapılabilir” (Katılımcı 2, 4, 5, 7).

“Şehrimizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik doğa yürüyüşü yapılabilir” (Katılımcı 3, 8, 9, 10, 11, 13, 15).

“Şehrimizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik dağ/kaya tırmanışı bisiklet turizmi, doğa yürüyüşü yapılabilir” (Katılımcı 6).

“Şehrimizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik atlı doğa yürüyüşü yapılabilir” (Katılımcı 12).

“Şehrimizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik bisiklet Turizmi yapılabilir.” (Katılımcı 14)

S3. “Sizce şehrinizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden hangilerinin yapılma olanağı vardır?” sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden doğa fotoğrafçılığı, olağan üstü olayları izleme, festival turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 1).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden doğa fotoğrafçılığı, tarihsel alan turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 2).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden doğa fotoğrafçılığı turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 3).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden gelenek görenek turizmi ve tarihsel alan turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 4, 8).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden jeomorfolojik oluşumları izleme, yaban hayatı gözlemciliği turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 5).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden doğa fotoğrafçılığı, botanik turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 6).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden gelenek görenek turizmi, tarihsel alan turizmi ve çiftlik turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 7).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden tarihsel alan turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 9).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden yaban hayatı gözlemciliği, gelenek görenek turizmi, kültür yürüyüşleri, tarihsel alan turizmi, olağan üstü olayları izleme, tarım ve çiftlik turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 10).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden tarihsel alan turizmi ve inanç turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 11).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden doğa fotoğrafçılığı, tarihsel alan turizmi ve inanç turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 12).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden gelenek görenek turizmi ve inanç turizminin yapılma olanağı vardır (Katılımcı 13).”

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden gelenek görenek turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 14).

“Şehrimizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden tarihsel alan turizmi ve tarım çiftlik turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 15).

S4. *“Sizce şehrinizde dinlenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden hangilerinin yapılma olanağı vardır?” sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:*

“Şehrimizde dinlenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden iklim konforu turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 1, 3, 7, 8, 9, 13, 15).

“Şehrimizde dinlenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden kamp ve karavan turizminin yapılma olanağı vardır” (Katılımcı 2, 4, 5, 6,10, 11, 12, 14).

S5. *“Ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirdiğiniz turizm faaliyetlerini söyleyebilir misiniz?” Sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:*

“Bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, festivaller, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 1).

“Bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler, atlı doğa yürüyüşü, tarım ve çiftlik turizmi ve karayolu seyahat turizmi ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 2).

“Sualtı dalışı, kuş gözlemciliği, bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, festivaller, kano rafting, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, jeep safari, tarihi ve arkeolojik geziler, yamaç paraşütü, mağaracılık, atlı doğa yürüyüşü, dağa tırmanma, kış turizmi, termal turizm, macera ve spor turizmi, sportif olta balıkçılığı, balon turizmi ve kampçılık ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 3).

“Bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler ve atlı doğa yürüyüşü ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 4, 5).

“Kuş gözlemciliği, bisiklet gezisi, doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşü, tarım ve çiftlik turizmi, yaban hayatı gözlemciliği ve kampçılık ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 6).

“Sualtı dalışı, bisiklet gezisi, kano rafting, doğa yürüyüşleri, jeep safari, tarihi ve arkeolojik geziler, yamaç paraşütü, mağaracılık, atlı doğa yürüyüşü, dağa tırmanma, kış turizmi, macera ve spor turizmi, balon turizmi ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 7).

“Kuş gözlemciliği, bitki gözlemeleme, kano rafting, doğa yürüyüşleri, jeep safari, tarihi ve arkeolojik geziler, yamaç paraşütü, avcılık, atlı doğa yürüyüşü, tarım ve çiftlik turizmi, yat turları, yaban hayatı gözlemciliği, kara yolu seyahat turizmi ve yön bulma turizmi ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 8).

“Bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, festivaller, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler, tarım ve çiftlik turizmi ve yön bulma ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 9).

“Bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler, atlı doğa yürüyüşü, tarım ve çiftlik turizmi ve kampçılık ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 10).

“Bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler, avcılık, mağaracılık, atlı doğa yürüyüşü, dağa tırmanma, tarım ve çiftlik turizmi, termal turizm, yaban hayatı gözlemciliği, macera ve spor turizmi, karayolu seyahat turizmi, yön bulma ve kampçılık ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 11).

“Bisiklet gezisi, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler, tarım ve çiftlik turizmi, yön bulma ve kampçılık ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 12).

“Sualtı dalışı, bisiklet gezisi, kano rafting, doğa yürüyüşleri, jeep safari, tarihi ve arkeolojik geziler, yamaç paraşütü, mağaracılık, kış turizmi, tarım ve

çiftlik turizmi, termal turizm, yat turları, macera ve spor turizmi, sportif olta balıkçılığı, balon turizmi, bungee jumping ve kampçılık ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 13).

“Kuş gözlemciliği, bisiklet gezisi, bitki gözlemeleme, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 14).

“Bisiklet gezisi, doğa yürüyüşleri, tarihi ve arkeolojik geziler, dağa tırmanma, tarım ve çiftlik turizmi ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirilebilir” (Katılımcı 15).

S6. “Ekoturizm faaliyetlerine uygun olmadığı düşünmekte olduğunuz turizm faaliyetlerini söyleyebilir misiniz?” Sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:

“Sualtı dalışı, kuş gözlemciliği, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü, mağaracılık, termal turizm, yat turları, sportif olta balıkçılığı, balon turizmi, bungee jumping ve kampçılık ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 1).

“Sualtı dalışı, festivaller, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü, avcılık, mağaracılık, kış turizmi, yat turları, macera ve spor turizmi, sportif olta balıkçılığı, yön bulma, balon turizmi, bungee jumping ve kampçılık ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 2).

“Uygun bulmadığı herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır” (Katılımcı 3).

“Sualtı dalışı, kuş gözlemciliği, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü ve avcılık ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 4).

“Sualtı dalışı, kuş gözlemciliği, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü, avcılık, dağa tırmanma, kış turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, termal turizm, yat turları, yaban hayatı gözlemciliği, macera ve spor turizmi, kara yolu seyahat turizmi, sportif olta balıkçılığı, yön bulma, balon turizmi, bungee jumping ve kampçılık ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 5).

“Sualtı dalışı, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü, dağa tırmanma, kış turizmi, termal turizm, yat turları, sportif olta balıkçılığı, yön bulma, balon turizmi ve bungee jumping ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 6).

“Kuş gözlemciliği, bitki gözlemeleme, kara yolu seyahat turizmi ve yön bulma ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 7).

“Sualtı dalışı, bisiklet gezisi, mağaracılık, dağa tırmanma, kış turizmi, macera ve spor turizmi, balon turizmi, bungee jumping ve kampçılık ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 8).

“Sualtı dalışı, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü, avcılık, dağa tırmanma, yat turları, yaban hayatı gözlemciliği, macera ve spor turizmi ve bungee jumping ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 9).

“Sualtı dalışı, yamaç paraşütü, avcılık, mağaracılık, dağa tırmanma, kış turizmi, yat turları, kara yolu seyahat turizmi, yön bulma ve balon turizmi ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 10).

“Sualtı dalışı, yamaç paraşütü, kano rafting, jeep safari, kış turizmi, yat turları, balon turizmi ve bungee jumping ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 11).

“Sualtı dalışı, jeep safari, yamaç paraşütü, avcılık, mağaracılık, atlı doğa yürüyüşü, kış turizmi, termal turizm, yat turları, yaban hayatı gözlemciliği, macera ve spor turizmi, kara yolu seyahat turizmi, sportif olta balıkçılığı, balon turizmi ve bungee jumping ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 12).

“Fotoğrafçılık, kara yolu seyahat turizmi ve yön bulma ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 13).

“Sualtı dalışı, jeep safari, yamaç paraşütü, avcılık, atlı doğa yürüyüşü, termal turizm, yat turları, balon turizmi ve bungee jumping ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 14).

“Kuş gözlemciliği, kano rafting, jeep safari, yamaç paraşütü, avcılık, mağaracılık, kış turizmi, yat turları, yaban hayatı gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, yön bulma, balon turizmi ve bungee jumping ekoturizm faaliyetine uygun değildir” (Katılımcı 15).

Değerlendirme ve Tartışma

Katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplar analiz edildiğinde; 1. *Ekoturizm kavramı sizin için ne anlam ifade etmektedir?* sorusuna verilen cevaplarda çevre dostu olması, çevrenin korunmasına ve yerel halkın refahına katkı sağlaması cevapları ön plana çıkmaktadır. 2. *“Sizce şehrinizde eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerine yönelik neler yapılabilir?”* sorusuna verilen cevaplarda ise en fazla vurgu yapılan faaliyet doğa yürüyüşüdür. Doğa yürüyüşü, katılımcıların çoğunluğunun eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirdikleri aktivitedir. Ayrıca bisiklet turizmi ve dağ/kaya tırmanışı da diğer sıkça verilen cevaplar arasında yer almaktadır. 3. *“Sizce şehrinizde öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden hangilerinin yapılma olanağı vardır?”* sorusuna verilen cevaplardan en fazla vurgu yapılan faaliyetler doğa fotoğrafçılığı, tarihsel alan turizmi ve gelenek görenek turizmidir. Tarihsel alan turizmi, katılımcıların çoğunluğunun öğrenmeye dayalı

ekoturizm faaliyetleri arasında ön plana çıkmaktadır. Doğa fotoğrafçılığı ve gelenek görenek turizmi ise diğer cevaplar arasında yer almaktadır. 4. “Sizce şebriğinizde dinlenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden hangilerinin yapılma olanağı vardır?” sorusuna verilen cevaplar ise iklim konfor turizmi ile kamp karavan turizmi olmuştur. 5. “Ekoturizm faaliyeti olarak nitelendirdiğiniz turizm faaliyetlerini söyleyebilir misiniz?” sorusuna verilen cevaplarda bitki gözlemlene, bisiklet gezisi, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, tarihi ve arkeolojik geziler cevap olarak en fazla tercih edilen cevaplardır. 6. “Ekoturizm faaliyetlerine uygun olmadığını düşündüğünüz turizm faaliyetlerini söyleyebilir misiniz?” sorusuna verilen cevaplar ise bungee jumping, kano rafting, yamaç paraşütü, sportif olta balıkçılığı, jeep safari, yat turları, termal turizm, balon turizmi, yön bulma, kuş gözlemciliği, sualtı dalışı, dağa tırmanma, yaban hayatı gözlemciliği, avcılık, mağaracılık, kara yolu seyahat turizmi, kış turizmi, macera ve spor turizminin ekoturizm faaliyetleri arasında olmadığı yönünde olmuştur.

Elde edilen verilere göre, katılımcıların ekoturizm konusunda bir farkındalığa sahip oldukları ancak bazı eksikliklerin olduğu düşünülmektedir. Cevaplara bağlı olarak, katılımcıların genel olarak bitki ve doğada yapılan aktiviteleri ekoturizm olarak kabul ettikleri, ancak yamaç paraşütü, kuş gözlemciliği, kano rafting gibi turizm türlerini ekoturizm kapsamına dahil etmedikleri görülmüştür. Başka bir önemli tespit ise katılımcıların bölgede gerçekleştirilebilecek ekoturizm faaliyetleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığıdır. Bu bulgular doğrultusunda, ekoturizm algısının güçlendirilmesi için çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ekoturizmin kapsamı, işlevi ve farklı türleri hakkında bilinçlendirme faaliyetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bilinç düzeyinin artmasıyla birlikte, kentteki ekoturizm faaliyetlerini etkileyeceği ve geliştireceği düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, yerel halkın ekoturizm konusundaki algısını araştırmıştır. Katılımcıların ekoturizm hakkındaki tanımlamalarında en çok kullanılan ifadeler şunlardır: “Ekoturizm, çevreye duyarlı bir turizm türüdür”, “Ekoturizm, doğal kaynakların korunmasına ve yerel toplulukların refahına katkı sağlayan bir turizm şeklidir”, “Ekoturizm, doğa odaklı turlar ve aktiviteler içeren bir turizm anlayışını ifade eder”. Katılımcılar eğlenceye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden en çok doğa yürüyüşü, öğrenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden en çok tarihsel alan turizmi, dinlenmeye dayalı ekoturizm faaliyetlerinden en çok iklim konfor turizmi ile kamp karavan turizmi olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcıların ekoturizm için en uygun etkinliklerin belirlenmesinde tercih edilen faaliyet bisiklet gezisi olmuştur. Bunun yanı sıra ekoturizm için uygun olmayan etkinliklerin belirlenmesinde en çok belirtilen faaliyet sualtı dalışı olmuştur.

Katılımcıların ekoturizm faaliyetlerine değinirken çevre ve doğa kavramlarını çok sık kullanarak açıklamaları dikkat çekicidir. Çevirgen (2004)'ün çalışmasında katılımcıların ekoturizm için tanımı "*doğayı anlatan ve öğreten, çevre dostu turizm ve doğa ile ilgili tur ve aktiviteleri kapsayan turizm*" şeklindedir. Bu çalışmada ise Kavak (2015)'in yaptığı çalışma sonucuna benzer olarak katılımcıların çoğunluğunun "*çevre dostu turizmdir*" tanımının tercih edildiği görölmüştür. Bunun yanı sıra, çevrenin korunması ve yerel halkın refahına katkı sağlaması da ön plana çıkan cevaplardan olmuştur.

Çalışmada ekoturizm algısında eksiklikler olduğu görölmektedir. Ekoturizm ile ilgilenen sivil toplum kuruluşları, yerel otoriteler ve ekoturizm acentelerinin ekoturizm kavramı ve faaliyetleri konusunda, yerel halkı bilinçlendirmeleri ve bu bilgilendirme faaliyetlerine önem vermeleri gerekmektedir. Çalışmadan elde edilen veriler incelendiğinde yerel halkın ekoturizm açısından bölgeyi henüz keşfetmediği anlaşılmaktadır. Ekoturizm algısını güçlendirmek için öncelikle bölgede yapılacak ekoturizm faaliyetlerinin tanıtımının yapılması gerekmektedir. Ekoturizm faaliyetlerinin tanınması ve bu konuda yerel halkın bilinçlenmesi ile birlikte ekoturizm algısının ve faaliyetlerinin ivme kazanacağı düşünölmektedir.

Kaynakça

- Akbaba, M. ve Özel, G. (2022). Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin ekoturizm algı düzeylerinin belirlenmesi Ö. Altunöz, A. T. Bayram ve H. T. Kavlak (Ed.), *Her Yönüyle Turizm Araştırmaları içinde* (s. 15-30). Çizgi Kitabevi.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(1), 77-109.
- Alptekin, D. (2017). “Türkiye’de Turizm ile Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisinin İncelenmesi”, 1. Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi, Mersin.
- Avcıkurt, C. (1997). *Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türk Turizmi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, Basılmamış Doktora Tezi, BAÜ, Sos. Bil. Ens, Balıkesir
- Çalışkan, A. (2020). Hatay’ın ekoturizm potansiyeli ve yerel halkın ekoturizme bakış açısı [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Çavuş, A. ve Zerre, S. (2021). Yerel Halkın Ekoturizm Algısı: Giresun İli Örneği. *International Journal of Geography and Geography Education*, (43), 173-192.
- Çevirgen, A. (2004). Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 46-67.
- Delen, N. N. (2022). Paris’teki (Fransa) Ekoturizm Faaliyetleri ile Ekoturist ve Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi). Antalya. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, N. , Sunar, H. ve Özşen, Z. S. (2020). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Ekoturizm Algısı: Beypazarı Meslek Yüksekokulu Örneği. *Turizm Çalışmaları Dergisi*, 2(1) , 35-42.
- Er, A. C., Moorthy, R., Lyndon, N., Selvadurai, S., Chong, S. T., & Adam, J. H. (2012). Perception of local community towards community-based ecotourism. *Advances in Natural and Applied Sciences*, 6(2), 213-219.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)Turizm*. Ankara: Erk Yayıncılık.
- Gündüz, B. ve Dönmez, Y. (2018). Üniversite Çalışanlarının Ekoturizm Algısı. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20(2), 152-162.
- Jalani, J. O. (2012). Local people’s perception on the impacts and importance of ecotourism in Sabang, Palawan, Philippines. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 57, 247-254.
- Kargiglioğlu, Ş. ve Akbaba, A. (2016). Yerli Gastroturistlerin Eğitim Seviyeleri ve Yaş Gruplarına Göre Destinasyondaki Gastronomi Turizmi Etkinlik-

- lerine Katılımları: Gaziantep’i Ziyaret Eden Gastroturistler Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(1), 87-95.
- Karakök, H (2023). Sürdürülebilirlik Kapsamında Derebucak İlçesinin (Konya) Ekoturizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Ekoturizm Algısı. (Yüksek Lisans Tezi). Konya. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekoturizm Rehberliği Anabilim Dalı Ekoturizm Rehberliği Bilim Dalı.
- Kartal, G. ve Pashı, M. M. (2021). A Study on Attitude and Perceptions of the Local People in Trabzon Towards Ecotourism. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(4), 2372-2383.
- Kasalak, M. A. ve Akıncı, Z. (2015). Ekoturizmin yerel halk üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 189-196.
- Kavak, M. (2015). Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı
- Kervankıran, İ., ve Temurçin, K. (2013). Afyonkarahisar ilinde ekoturizme yönelik yerel halkın yaklaşımları. *Coğrafyacılar Derneği Yıllık Kongresi Bildiriler Kitabı içinde (s.319-324)*. İstanbul: Fatih Üniversitesi.
- Koçoğlu, P. (2008), Ekoturizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi [Uzmanlık Tezi]. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.
- Kuter, N. ve Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyokültürel Etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2), 146-156.
- Lian Chan, J. K., & Baum, T. (2007). Ecotourists’ perception of ecotourism experience in lower Kinabatangan, Sabah, Malaysia. *Journal of sustainable tourism*, 15(5), 574-590.
- Mahvaran, A. (2012). Eco-Tourism And İt Sarchitecture: A Methodological Framework For Assessing Progress Towards Sustainable Development. Unpublished Doctoral Dissertation. Victoria University of Wellington.
- Özkök, F. G. ve Çoban, Ö. (2009). Ekoturizm Mi Ekoterörizm Mi? 10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı İçinde, 591-602. Mersin: Detay Yayıncılık.
- Öztürk, Y., Yazımcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Sayın, K. (2022). Ekoturizmin yerel kalkınmaya katkısına ilişkin yerel halkın algılarının belirlenmesine yönelik Taşucu’nda bir araştırma. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(1), 133-144.

- Surat, H. (2017). Artvin Yusufeli’nde Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algı ve Tutumları. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 13(2) , 9-19.
- Tutcu, A. (2021). Ekoturizm ve Türkiye’nin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Atlas Ulusal Sosyal Bilgiler Dergisi*, 1(6), 68-82.
- Yiğit, M. ve Akçay, S. (2022). Giresun’da Yaşayan Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algılarının Belirlenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 178-189.
- Wearing, S. ve Neil, J. (2009). *Ecotourism Impacts, Potentials and Possibilities* (2. Baskı). Routledge.